

Michel Foucault'nun Güç, Söylem ve Disiplin Perspektifinden 'Joker' Filmi: Toplumsal Çöküş ve Psikolojik Yıkımın Anatomisi

Mehmet Ali GAZİ*

ÖZ

Bu makale, Todd Phillips'in yönetmenliğini yaptığı ve Joaquin Phoenix'in başrolünde yer aldığı Joker filmini, toplumsal bozulma ve bireysel psikolojik çöküş temaları bağlamında, Michel Foucault'nun ortaya koyduğu kavramsal çerçeveden hareketle analiz etmektedir. Çalışmada, Arthur Fleck karakterinin maruz kaldığı travmalar ile toplumun dışlayıcı yapısının bireysel psikolojisi üzerindeki etkileri, Foucault'nun güç, disiplin, biyopolitika ve söylem kavramları doğrultusunda ele alınmıştır.

Makale, Foucault'nun disiplinci iktidar, biyopolitika ve söylem aracılığıyla toplumsal normların bireyler üzerindeki etkisini açıkladığı kuramsal yaklaşımları temel alarak, Joker filmindeki olayları bu teorik bağlamla ilişkilendirmektedir. Özellikle Arthur'un ilaç kullanımı, sosyal hizmetlere erişimdeki yetersizlikler ve toplum tarafından dışlanması gibi durumlar, Foucault'nun biyopolitik kontrol ve gözetim mekanizmaları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, Arthur'un Murray Franklin şovunda gerçekleştirdiği yüzleşme sahnesi, iktidarın üretken ve direnişi teşvik eden doğasını görünür kılmaktadır.

Filmin görsel atmosferi ve toplumsal yapıları eleştiren anlatımı, modern toplumların bireyler üzerindeki kontrol mekanizmalarının, kimlik inşası ve direniş pratikleri üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Joker filmini Foucault'nun güç ilişkileri, disiplin ve biyopolitika kavramları çerçevesinde değerlendirerek, toplumsal bozulma, bireysel psikolojik çöküş ve iktidar dinamiklerinin modern toplumlarda nasıl işlediğine dair eleştirel bir perspektif geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu analiz, sinema ile toplumsal eleştiri arasındaki ilişkiye katkı sunarken, Foucault'nun kuramsal yaklaşımlarının sinema alanında uygulanabilirliğini de ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Michel Foucault, joker Filmi, Disiplin ve Gözetim, Biyopolitika, Sosyal Dışlanma

Michel Foucault's 'Joker' Movie from the Perspective of Power, Discourse and Discipline: Anatomy of Social Collapse and Psychological Destruction

ABSTRACT

This article analyzes the film Joker, directed by Todd Phillips and starring Joaquin Phoenix, in the context of the themes of social degradation and individual psychological breakdown, based on the conceptual framework put forward by Michel Foucault. In the study, the traumas that the character Arthur Fleck is exposed to and the effects of the exclusionary structure of society on his individual psychology are discussed in line with Foucault's concepts of power, discipline, biopolitics and discourse.

Based on Foucault's theoretical approaches in which he explains the impact of social norms on individuals through disciplinary power, biopolitics and discourse, the article relates the events in the movie Joker to this theoretical context. In particular, Arthur's drug use, inadequacies in access to social services and his ostracization by society are evaluated within the framework of Foucault's biopolitical control and surveillance mechanisms. However, Arthur's confrontation scene on the Murray Franklin show makes visible the productive and resistance-encouraging nature of power.

The film's visual atmosphere and narrative that criticizes social structures provide an important basis for understanding the effects of modern societies' control mechanisms on individuals, identity construction and resistance practices. In this context, the study aims to develop a critical perspective on how social degradation, individual psychological breakdown and power dynamics operate in modern societies by evaluating the film Joker within the framework of Foucault's concepts of power relations, discipline and biopolitics. While contributing to the relationship between cinema and social criticism, this analysis also reveals the applicability of Foucault's theoretical approaches in the field of cinema.

Keywords: Michel Foucault, Joker Movie, Discipline and Surveillance, Biopolitics, Social Exclusion

* **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Malatya, Türkiye/ Asst. Prof., Malatya Turgut Özal University, Malatya, Türkiye, maligazi@gmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 21.01.2025-06.05.2025

Citation/Atf: Gazi, M. A. (2025). Michel foucault'nun güç, söylem ve disiplin perspektifinden 'joker' filmi: toplumsal çöküş ve psikolojik yıkımın anatomisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 301-316. <https://doi.org/10.52642/susbed.1624451>

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

1. Giriş

Sinemanın toplumsal yapıları, iktidar ilişkilerini ve bireysel deneyimleri yansıtmaya kapasitesi, modern toplumların eleştirel çözümlemesinde güçlü bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Williams, 2001). Sinema, yalnızca bir sanat formu değil, aynı zamanda ideolojilerin, normların ve toplumsal kontrol mekanizmalarının yeniden üretildiği bir söylem alanıdır. Bu bağlamda Todd Phillips'in yönetmenliğini üstlendiği ve Joaquin Phoenix'in başrolünü üstlendiği *Joker* filmi, toplumsal çöküş, bireysel psikolojik bozulma ve marjinalleşme süreçlerini dramatik bir biçimde ele almasıyla dikkat çekmektedir.

Joker, yalnızca bir karakterin psikolojik kırılma anını değil, aynı zamanda modern toplumun iktidar yapılarının bireyler üzerindeki dönüştürücü ve disipline edici etkilerini de gözler önüne seren bir anlatı sunmaktadır. Arthur Fleck'in dışlanma, damgalanma ve gözetim süreçleri içinde şekillenen dönüşümü, bireyin öznelliğinin nasıl iktidar ilişkileri içinde kurulduğunu anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ancak mevcut literatür incelendiğinde, *Joker* filminin Michel Foucault'nun güç, delilik, disiplin, gözetim ve söylem kavramları çerçevesinde yeterince analiz edilmediği görülmektedir.

Michel Foucault'nun geliştirdiği güç ilişkileri, disiplinci iktidar, biyopolitika ve söylem teorileri, modern toplumlarda bireylerin bedenleri ve zihinleri üzerinden nasıl yönetildiklerini, nasıl dışlandıklarını ve nasıl özneleştirildiklerini anlamak için güçlü bir teorik çerçeve sunmaktadır. Foucault'ya göre iktidar, yalnızca yasa koyucu ve baskıcı bir mekanizma değildir; aynı zamanda bireylerin davranışlarını, arzularını ve kimliklerini üretken biçimde düzenleyen, bedenleri disipline eden, zihinleri şekillendiren bir ilişkişellik ağdır. Bu anlamda iktidar, hem bastırıcı hem de üretici bir niteliğe sahiptir ve direnişi de kendi içinden üretme kapasitesine sahiptir.

Bu çalışma, *Joker* filmindeki toplumsal çöküş ve bireysel psikolojik çözülme süreçlerini Foucault'nun teorik perspektifiyle ele alarak, filmin sunduğu toplumsal eleştirileri disiplinci iktidar, biyopolitika, gözetim ve söylem kavramları doğrultusunda analiz etmeyi amaçlamaktadır. Arthur Fleck'in toplumsal dışlanma, sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılma ve sürekli denetime tabi tutulma deneyimleri, modern toplumun bireyler üzerindeki kontrol mekanizmalarının birer yansıması olarak ele alınacaktır. Bu bağlamda, Arthur'un "anormal" olarak etiketlenmesi, ilaç bağımlılığı, işyerindeki zorbalıkla karşı karşıya kalması ve nihayetinde Joker kimliğini benimsemesi, iktidarın birey üzerindeki disiplin ve üretim stratejilerinin sinematografik bir temsili olarak değerlendirilecektir.

Literatürde *Joker* filmi üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmı, karakterin psikolojik profili, toplumsal eleştiriler veya palyaço imajı üzerine odaklanmaktadır (Venieri, 2021; Amerongen-Kruisselbrink, 2020; West, 2020; Langley & Uslan, 2019). Ancak bu çalışmalar Foucault'nun disiplin, biyopolitika, gözetim ve söylem gibi temel kavramlarını sistematik biçimde ele almamaktadır. Bu makale, literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedefleyerek, Foucault'nun güç ilişkileri teorisinin sinema analizine nasıl uygulanabileceğine dair yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma deseni, filmin belirli sahnelerinin Foucault'nun teorik kavramları çerçevesinde tematik analize dayanmaktadır. Çalışma, hem filmin tematik yapısını derinlemesine incelemeyi hem de Foucault'nun teorilerinin modern sinema ve toplumsal eleştiri bağlamında nasıl işleyebileceğini analiz etmeyi hedeflemektedir. Böylece, disiplinci iktidarın bireyleri nasıl biçimlendirdiği, biyopolitikanın yaşamı nasıl yönetilebilir kıldığı ve söylemin bireyleri nasıl kategorilere ayırarak kimlikler ürettiği *Joker* filmi üzerinden tartışmaya açılacaktır.

2. Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesi

Michel Foucault, modern toplumları anlamak için iktidar, bilgi, söylem ve birey arasındaki ilişkilere odaklanan çok boyutlu bir kuramsal yaklaşım geliştirmiştir. Foucault'nun çalışmaları, bireylerin toplumsal sistemler içerisinde nasıl kontrol altına alındığını, normlara nasıl uymaya yönlendirildiğini ve bu süreçlerin tarihsel kökenlerini çözümlemektedir. Bu bölümde, Foucault'nun kuramsal çerçevesi kapsamında ele aldığı delilik, disiplin, biyopolitika ve söylem kavramları incelenmekte; bu kavramların toplumsal kontrol süreçlerindeki işlevleri tartışılmaktadır.

2.1. Delilik ve Toplumsal Dışlanma

Michel Foucault, *Deliliğin Tarihi* adlı eserinde, deliliğin tarihsel süreç boyunca farklı söylemler aracılığıyla yeniden tanımlandığını ve bu tanımların toplumsal normallik anlayışının inşasında işlevsel bir rol

üstlendiğini sürmektedir (Foucault, 2017, s. 15-23). Foucault, özellikle Orta Çağ'da deliliğin kimi bağlamlarda kutsal ya da tanrısal bir tecrübe olarak yorumlandığını, diğer yandan ise şeytani etki ya da günahkâr bir sapma biçiminde ele alındığını belirtir. Rönesans döneminde ise deliliğin, hem estetik bir yaratıcı güç olarak yüceltildiğini hem de akılcılık ve tehlikeli bir sapkınlık biçiminde damgalandığını ortaya koymaktadır (Çakmak, 2023). Modern dönemde ise deliliğin, psikiyatri söylemi içerisinde tıbbi bir kategoriye dönüştürülerek patolojik bir sorun olarak çerçevelendiği görülmektedir. Bu tarihsel dönüşümün, deliliğin yalnızca bireysel bir ruhsal bozukluk değil, aynı zamanda bireyleri dışlama, sınıflandırma ve kontrol altına alma amacıyla işlevselleştirilen bir toplumsal mekanizma haline geldiğini göstermektedir (Akın, 2014). Foucault, özellikle “Büyük Kapatılma” başlıklı bölümde, modern toplumun deliliği kapatılacak bir tehdit unsuru olarak konumlandırmasını ve bu yolla nasıl bir yönetim stratejisi geliştirdiğini detaylı biçimde incelemektedir (Foucault, 2017, s. 85-121). Bu bağlamda akıl hastaneleri ve benzeri kurumlar, yalnızca deliliği tedavi etme işlevi üstlenmekle kalmaz; aynı zamanda toplumsal normallik sınırlarını belirleyen ve bu sınırları ihlal eden bireyleri izole eden disiplinler mekanizmaları olarak işlev görür (Bal, 2023). Deliliğin normallik ile sapkınlık arasındaki sınırları çizen ve iktidarın bilgi üretimi yoluyla işleyen bir söylemsel araç haline geldiği bu süreçte, modern psikiyatri söyleminin deliliği normatif bir biçimde yapılandırarak, bireylerin toplumdan dışlanmasını ve izole edilmesini meşrulaştırdığı vurgulanmaktadır (Gürler, 2017).

Foucault'nun bu çözümlemesi, deliliğin yalnızca bireysel bir ruhsal durum değil, toplumsal inşa süreçlerinin bir sonucu olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir (Güngör, 2018). Bu perspektiften bakıldığında, deliliğin modern iktidar biçimlerinin bireyleri disipline etme, kategorize etme ve dışlama stratejilerinde merkezi bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Böylelikle delilik söylemi, normallik algısını pekiştiren ve toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan iktidar mekanizmaları içinde etkili bir araç olarak konumlanmaktadır (Foucault, 2017, s. 269-313). Bu çerçevede, deliliğin modern iktidarın bireyleri disipline etme, sınıflandırma ve dışlama süreçlerinde nasıl bir araç olarak işlev gördüğünü çözümlemek, normallik algısının nasıl üretildiğini ve toplumsal düzenin devamlılığının bu süreçler aracılığıyla nasıl sağlandığını anlamak açısından önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır (Çelik & Babaoğlu, 2024).

2.2. Disiplin ve Gözetim: Panoptikon ve Özneleşme

Michel Foucault, *Disiplin ve Ceza: Hapishanenin Doğuşu* (Surveillances et punir, 1975) adlı eserinde, modern toplumlarda iktidarın işleyiş biçimlerinden biri olarak disiplinli iktidar kavramını geliştirmiştir. Bu iktidar formu, yalnızca bireyleri baskı altına almakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda onların bedenlerini, davranışlarını, düşüncelerini ve arzularını şekillendirerek bireyleri “özne” haline getirir (Deleuze & Atmaca, 2024). Foucault'ya göre disiplinli iktidar, bireyleri yönetilebilir ve denetlenebilir kılmak amacıyla normatif düzen içinde onları yeniden inşa eden ve toplumsal normların taşıyıcıları haline getiren bir mekanizma olarak işlemektedir (Foucault, 2006, s. 175-200).

Bu iktidar biçimini anlamada Foucault'nun en çarpıcı analitik araçlarından biri, Jeremy Bentham tarafından tasarlanan Panoptikon modelidir (Ortaoğlu, 2023b). Panoptikon, bireylerin sürekli gözetim altında oldukları hissine kapılarak kendi davranışlarını kendilerinin denetlediği bir mekanizmayı simgeler. Foucault, Panoptikon'u yalnızca hapishanelerle sınırlı bir model olarak görmez; aksine, bu yapının modern toplumun çeşitli kurumlarına —okullar, hastaneler, fabrikalar gibi— uyarlanabilir bir denetim sistemi olduğunu belirtir (Özdel, 2012; Ağın, 2022). Bu sistemde gözetimin fiziksel varlığına ihtiyaç duyulmadan, bireylerin sürekli izlendiği algısı, onların kendi davranışlarını düzenlemeye sevk eder. Bu sayede özdenetim ve itaat, bireylerin içselleştirdiği bir pratik haline gelir. Panoptikon böylece, modern iktidarın görünmez ama etkin denetim tekniklerini anlamak için güçlü bir metafor sunmaktadır (Akbaş, 2024).

Disiplin mekanizmalarının etkisi yalnızca bedenlerin ve davranışların denetlenmesiyle sınırlı değildir; aynı zamanda düşünceler, duygular ve arzuların da belirli normatif kalıplar doğrultusunda biçimlendirilmesi söz konusudur (Çelik & Babaoğlu, 2024). Bu çerçevede, eğitim sistemi, bireylere belirli bilgi, norm ve değerleri aktararak disiplinin en etkin araçlarından biri haline gelir. Eğitim, bireyleri yalnızca itaatkâr öznelere olarak şekillendirmekle kalmaz; aynı zamanda bu normları içselleştiren ve yeniden üreten öznelere olmalarını sağlar (Şentürk & Turan, 2012). Böylece disiplin, yalnızca dışsal bir kontrol mekanizması değil, aynı zamanda içsel bir özneleşme süreci olarak işler.

Foucault'nun disiplin ve Panoptikon anlayışı, modern iktidarın doğasını ve sürekliliğini çözümlemeye temel bir teorik çerçeve sunar. Disiplinci iktidar, bireyleri yalnızca baskı altında tutan bir araç değil, onların özdenetim geliştirerek iktidarın normatif değerlerini içselleştirmelerini sağlayan bir formasyondur (Ortaoğlu, 2023a). Bu süreç, bireylerin hem denetlenen hem de denetleyen konumuna gelmelerine zemin hazırlar. Böylelikle disiplin, bireylerin normatif çerçeveler doğrultusunda yeniden şekillendirilmesini mümkün kılar ve modern toplumlarda düzenin ve iktidarın sürdürülebilirliğini sağlamada merkezi bir rol üstlenir.

2.3. Biyopolitika: Nüfus ve Beden Üzerindeki İktidar

Michel Foucault, biyopolitikayı modern iktidarın, bireylerin biyolojik yaşamlarını düzenlemek ve kontrol etmek amacıyla geliştirdiği bir yönetim tekniği olarak tanımlamaktadır (Foucault, 2005, s. 241-270, Foucault, 2007). Bu kavram, iktidarın yalnızca bireylerin davranışlarını değil, aynı zamanda onların biyolojik varlıklarını da yöneterek toplumsal düzenin devamını sağlamayı hedeflediğini ortaya koyar. Foucault'nun biyopolitika anlayışı, iki temel boyutta ele alınmaktadır:

1. Bedenin Disiplini:

Biyopolitikanın birinci boyutu, bireylerin bedenlerini üretkenliklerini artırmak ve toplumsal normlara uygun hale getirmek için disipline etmeye odaklanır (Koç, 2018). Eğitim, sağlık ve çalışma sistemleri gibi kurumlar aracılığıyla bireylerin bedensel işlevleri denetlenir, optimize edilir ve toplumsal düzenin işleyişine entegre edilir (Canpolat & Ural, 2024). Bu süreç, bireylerin fiziksel kapasitelerinin artırılarak ekonomik ve sosyal yapıların ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesini amaçlar. Örneğin, sağlık politikaları, bireylerin hem fiziksel hem de zihinsel kapasitelerini artırmaya yönelik bir kontrol mekanizması olarak işlev görür.

2. Nüfusun Yönetimi:

Biyopolitikanın ikinci boyutu, bireylerin ötesine geçerek nüfusun genel düzeyde yönetimine odaklanır. Doğum ve ölüm oranları, halk sağlığı düzenlemeleri, salgın hastalıklarla mücadele ve diğer demografik süreçler, biyopolitikanın temel ilgi alanları arasındadır. Devletler, bu süreçleri düzenlemek için nüfus istatistiklerini ve biyolojik verileri kullanır. Bu yönetim teknikleri, bireylerin biyolojik yaşamlarını düzenlemenin ötesinde, toplumun genel refahını ve verimliliğini artırmayı amaçlamaktadır (Foucault, 2005, s. 281-283). Örneğin, aşı kampanyaları veya doğurganlık politikaları, biyopolitikanın somut örnekleri arasında yer almaktadır.

Foucault'ya göre biyopolitika, bireylerin biyolojik yaşamını politik bir mesele haline getirir. Bu bağlamda iktidar, yalnızca baskı yoluyla değil, bireyleri görünmez bir iktidar ağına dahil ederek işlemektedir (Foucault, 2005, s. 245-250). Bu süreçte bireyler, toplumsal normlara uyum sağlamaya teşvik edilir ve kendi bedenlerini disipline etmeye yönlendirilir. Modern toplumlarda sağlık politikaları, bireylerin biyolojik yaşamlarını yöneterek toplumsal ihtiyaçlara uygun hale getiren araçlar olarak kullanılır (Arpacı, 2016). Örneğin, halk sağlığı önlemleri ve salgın hastalıkların kontrol altına alınması gibi uygulamalar, biyopolitikanın bireyler ve nüfus üzerinde nasıl etkili olduğunu göstermektedir.

Foucault'nun biyopolitika kavramı, modern toplumlarda iktidarın bireylerin yaşamlarının her alanına nüfuz ettiğini ve bireyleri birer yönetim nesnesi haline getirdiğini açıklamaktadır. Bu bağlamda biyopolitika, bireylerin biyolojik varlıklarını toplumsal işleyişin merkezine yerleştirerek hem bireyleri hem de nüfusu düzenlemeyi mümkün kılan bir iktidar biçimidir. İktidar, bireylerin biyolojik yaşamlarını düzenlemenin yanı sıra, onları normatif değerleri ve davranışları içselleştirmeye yönlendirerek toplumsal düzenin sürekliliğini sağlamaktadır (Yılmaz, 2018). Bu perspektif, modern iktidarın üretken ve düzenleyici doğasını anlamak için güçlü bir teorik çerçeve sunmaktadır.

2.4. Söylem ve Dil: Gerçekliğin İnşası

Michel Foucault'ya göre söylem, bilgi ve iktidarın kesişiminde yer alan bir üretim alanıdır. Söylem, yalnızca mevcut bir gerçekliği yansıtmakla sınırlı kalmaz; aksine, neyin gerçeklik olarak kabul edileceğini belirleyen, bu gerçekliği inşa eden ve dönüştüren bir iktidar mekanizması olarak işler (Foucault, 1999, s. 47-90). Bu bağlamda söylem, gerçekliğin sınırlarını çizen, neyin konuşulabilir, neyin düşünülebilir olduğunu belirleyen bir normatif alan oluşturur. Böylece söylem, bireylerin davranışlarını, düşüncelerini ve toplumsal yapıları içindeki konumlarını biçimlendiren temel bir mekanizma haline gelir.

Söylemin bu kurucu işlevi, onu yalnızca bir iletişim aracı olmaktan çıkarır; söylem, aynı zamanda bireyleri belirli bilgi rejimleri içerisinde özneler olarak kurar. Bu süreçte bireyler, söylem aracılığıyla belli normlara göre tanımlanır, kategorize edilir ve toplumsal normların taşıyıcıları haline gelir. Örneğin, tıbbi söylem, bireyleri “sağlıklı” ve “hastalıklı” olarak sınıflandırmakla kalmaz; aynı zamanda bu sınıflandırma üzerinden bireylerin biyopolitik düzenlemelere tabi kılınmasına zemin hazırlar. Hukuki söylem ise eylemleri yargılamanın ötesinde, bireyleri belirli davranış normları çerçevesinde şekillendirir (Canpolat & Ural, 2024).

Foucault'nun analizine göre, söylemler yalnızca bireylerin öznelliklerini şekillendirmez; aynı zamanda toplumsal kontrol mekanizmalarının işlerliğini de sağlar. Söylem, hangi bilgilerin meşru, hangi kimliklerin kabul edilebilir olduğunu belirleyerek bireyleri yalnızca sınıflandırmaz; onları, bu normları içselleştiren ve yeniden üreten özneler haline getirir (Şahin, 2017). Bu nedenle söylem, bireylerin pasif nesnelere değil, iktidar ilişkileri içerisinde etkin özneler olarak kurulduğu bir alan sunmaktadır. Söylemin bu üretken gücü, yalnızca toplumsal rollerin değil, aynı zamanda bu rollerin içselleştirilme biçimlerinin de üretildiği bir zemin oluşturur. Foucault'ya göre, dil ve söylem aracılığıyla inşa edilen gerçeklik, bireylerin kimliklerini, öznellik biçimlerini ve toplumsal rollerini belirler (Foucault, 1999). Bu inşa süreci, aynı zamanda kimi seslerin duyulabilir kılınması, kimilerinin ise sessizleştirilmesi anlamına gelir. Böylece söylem, toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan bir iktidar teknolojisi olarak işlemektedir.

Foucault'nun söylem anlayışı, modern toplumlarda iktidarın bireyler üzerindeki etkisini açıklamak için güçlü bir teorik çerçeve sunar. Söylem, yalnızca bireyleri tanımlama ve kontrol etme aracı değil; aynı zamanda toplumsal yapının, bilgi formlarının ve normatif düzenin yeniden üretildiği kurucu bir mekanizmadır. Bu nedenle söylem, bireylerin toplumsal rollerini ve normatif düzenle ilişkilerini belirleyen temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5. İktidarın Doğası: Baskıcı mı Üretken mi?

Michel Foucault, modern iktidarın doğasını analiz ederken, bu iktidarın yalnızca baskıcı bir yapı olmadığını, aynı zamanda üretken bir işlev taşıdığını vurgulamaktadır. Foucault'ya göre iktidar, bireyleri disipline ederek onların bedenlerini, zihinlerini ve arzularını biçimlendirir; böylece yalnızca itaati sağlamaz, aynı zamanda özneleşme süreçlerini de üretir (Foucault, 2000, s. 175-210; Foucault, 2003, s. 89-115). Bu üretkenlik, bireyleri görünmez ve yaygın bir kontrol ağına dahil ederek, onların yaşamlarının her alanını düzenlemeye hizmet etmektedir.

Disiplinci iktidar ve biyopolitika, modern toplumlarda iktidarın bireyler üzerindeki düzenleyici etkisinin iki temel mekanizmasını oluşturur. Disiplinci iktidar, bireylerin bedenlerini disipline ederek onların hareketlerini, alışkanlıklarını ve üretkenliklerini optimize etmeyi hedefler (Özdemir, 2021). Eğitim, hapisane, ordu ve fabrika gibi kurumlar, bireylerin davranışlarını denetleyerek onları toplumsal işleyişe uygun hale getirir. Biyopolitika ise daha geniş bir ölçekte, nüfusun genel sağlık durumunu, doğum oranlarını, yaşam sürelerini ve ölüm oranlarını düzenleyerek toplumsal düzenin sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmaktadır (Erdem vd., 2022). Her iki mekanizma da bireyleri görünür bir baskıdan ziyade, bireylerin özdenetim yoluyla normları içselleştirdiği bir kontrol biçimiyle yönetmektedir.

Foucault'nun düşüncesinde iktidar, yalnızca bireyleri bastıran bir güç değil, aynı zamanda onları özneleştiren bir ilişkiler ağıdır. Bu iktidar formu, bireylerin eylemlerini, düşüncelerini ve arzularını şekillendirirken, toplumsal normların içselleştirilmesini sağlar ve bu normların bireyler tarafından yeniden üretilmesine olanak tanır (Foucault, 2000, s. 210). Böylelikle bireyler hem denetlenen hem de denetimi içselleştiren, hatta yeniden üreten özneler haline gelmektedir.

Bu bağlamda Foucault, iktidarın yalnızca disiplinler ve biyopolitik düzlemde işlemediğini, aynı zamanda *hükümet etme sanatı* (governmentality) aracılığıyla ekonomi, özgürlük ve yönetim biçimleriyle de ilişkili olduğunu belirtmektedir. Hükümet etme, bireyleri yönetmenin ötesinde, nüfusu, toplumsal kurumları ve ekonomik süreçleri düzenleyen iktidar biçimlerini kapsar. Bu, iktidarın yalnızca yasa koyan bir egemenlik biçimi değil, yaşamı düzenleyen bir teknikler bütünü olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan Foucault'ya göre iktidarın var olduğu her yerde direniş de vardır. Direniş, iktidar ilişkilerinin dışındaki bir alan değil, bu ilişkilerin için bir parçasıdır. İktidarın üretkenliği, bireyleri biçimlendirirken aynı zamanda bu

biçimlendirme süreçlerine karşı potansiyel direniş hatlarını da üretir. Bu bağlamda, modern iktidar hem bir denetim mekanizması hem de özgürlük alanlarının biçimlendirildiği bir zemin sunmaktadır.

Foucault'nun iktidar anlayışı, modern toplumlarda iktidarın yalnızca baskıcı değil, aynı zamanda üretken, düzenleyici ve biçimlendirici bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır. Bu iktidar, bireylerin davranışlarını, düşüncelerini ve arzularını yönlendirmekle kalmaz; aynı zamanda kimliklerini ve öznellik biçimlerini de üretir. Böylece modern iktidar, bireylerin öznelliklerini biçimlendiren ve toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan bir bilgi-iktidar rejimi olarak işlev görmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışma, Todd Phillips'in yönetmenliğini üstlendiği Joker filmini, Michel Foucault'nun güç, delilik, disiplin, biyopolitika ve söylem kavramları çerçevesinde analiz eden nitel bir araştırmadır. Araştırma, Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkilerine dayalı teorik yaklaşımını temel alarak, filmin tematik yapısını, söylemsel örüntülerini ve karakterlerin özneleşme biçimlerini çözümlemeyi amaçlamaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırma, betimsel analiz yöntemi temel alınarak yürütülmüştür. Betimsel analiz, bir olgu veya olayın ayrıntılı şekilde incelenmesini ve bu incelemenin belirli bir teorik çerçeveye ilişkilendirilmesini içerir (Şimşek & Yıldırım, 2021). Bu çalışmada, Joker filmindeki toplumsal bozulma ve bireysel psikolojik çöküş temaları, Foucault'nun güç, delilik, disiplin, biyopolitika ve söylem kavramları doğrultusunda ele alınmıştır.

Araştırmada, Foucault'nun teorileri, filmin tematik yapısını anlamak ve bireylerin toplumsal normlarla nasıl şekillendirildiği ile marjinalleştirildiğini tartışmak için bir analiz aracı olarak kullanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada, görsel metin çözümlemesi yöntemi benimsenmiş ve film, söylem çözümlemesine uygun olarak sistematik bir biçimde analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

1. Film İzleme ve Not Alma:

Joker filmi, nitel araştırmalar için uygun olan tam izleme yöntemiyle analiz edilmiştir. Film dikkatlice izlenmiş, sahneler, karakterlerin davranışları, diyaloglar ve toplumsal yapıyı yansıtan unsurlar ayrıntılı bir şekilde not edilmiştir. Bu süreç, görsel metinlerin analizi için sağlam bir temel oluşturmuştur (Şimşek & Yıldırım, 2021).

2. Tematik Çerçeve Oluşturma:

Filmdeki belirli sahneler, Foucault'nun teorik kavramlarına uygun olarak belirlenen temalara göre kategorize edilmiştir. Bu temalar şu şekilde oluşturulmuştur: Güç dinamikleri, Normallik ve sapkınlık (delilik), Disiplin ve gözetim mekanizmaları, Biyopolitik kontrol, Söylem ve dışlanma

3. Kodlama ve Söylem Çözümlemesi

Filmde elde edilen veriler, her bir Foucault kavramıyla ilişkilendirilerek kodlanmıştır. Kodlama süreci, sahneler ve karakterlerin eylemlerini Foucault'nun teorik çerçevesine uygun bir şekilde analiz etmeyi sağlamıştır. Kodlama, filmin tematik unsurlarını derinlemesine anlamak için kullanılan temel bir yöntemdir (Creswell & Creswell, 2018).

4. Foucault'nun Perspektifinden "Joker" Filminin Analizi

4.1. Delilik ve Toplumsal Dışlanma

Tablo 1. Delilik ve Toplumsal Dışlanmanın Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesiyle Analizi

Olaylar ve Karakterler	Sekanslar	Teorik Çerçeve (Foucault)	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Arthur'un psikiyatristiyle yaptığı görüşme	Psikiyatristin Arthur'a ilgisiz bir şekilde yüzeysel sorular sorması.	Tıbbi Söylem, Bilgi-İktidar, Deliliğin Söylemsel Üretimi	Modern tıbbi söylem, deliliği patolojik bir kategoriye indirger ve bireyi bir özne değil, bir nesne olarak konumlandırır. Arthur'un öznelliği görmezden gelinerek normallik sınırları pekiştirilir.
Arthur'un otobüste kahkaha krizi geçirmesi	Arthur'un bir çocukla oynadığı sırada kahkaha krizine girmesi ve yolcuların tepkisi.	Normallik-Sapkınlık Sınırları, Deliliğin Politik İşlevi	Delilik, normalliğin sınırlarını belirleyerek toplumsal düzenin korunmasında işlev görür. Arthur'un krizi, normlara tehdit olarak algılanır ve dışlanma mekanizması devreye girer.
Arthur'un iş arkadaşları tarafından alaya alınması	İş arkadaşlarının Arthur'a zorbalık yapması ve onu marjinalize etmesi.	Damgalama, Disiplinci İktidar, Bedenin Disiplini	Norm dışı davranış, damgalama ve disiplin yoluyla kontrol altına alınır. Arthur, çalışma disiplini ve toplumsal normlara uymadığı için marjinalleştirilir.
Arthur'un annesi Penny'nin geçmişine dair gerçeklerin ortaya çıkması	Penny'nin geçmişte Thomas Wayne ile ilişkisini iddia etmesi ve Arthur'a farklı bir gerçeklik sunması.	Bilgi-İktidar, Hakikat Rejimi, Deliliğin Kurgulanması	Delilik teşhisi, Penny'nin öznelliğini belirleyen ve onu toplumsal dışlamaya mahkûm eden bir bilgi-iktidar aracıdır. Bu teşhis, Arthur'un kimlik algısını ve hakikat rejimini de etkiler.
Arthur'un toplumdaki kopması	Arthur'un yalnızlaştığı ve toplumdaki izole olduğu ev sahneleri.	Özneleşme ve Karşı-Özneleşme, Disipliner Güç ve Direniş	Arthur'un Joker kimliğini benimsemesi, yalnız bir çöküş değil, aynı zamanda iktidarın öznellik kurma tekniklerine karşı bir direniş biçimidir. Özne, yalnızca iktidar tarafından biçimlendirilmez; aynı zamanda direniş üretir.

Tablo 1, Michel Foucault'nun delilik, bilgi, iktidar ve söylem kavramları temelinde Joker filmindeki olayları çözümleyerek, deliliğin modern toplumlarda toplumsal dışlanma süreçlerinde nasıl işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Foucault'nun analizine göre delilik, yalnızca bireysel bir patoloji değil; modern iktidarın bilgi üretimi aracılığıyla sınırları belirlediği, normallik ve sapkınlık arasındaki çizgileri çizdiği bir söylemsel kurgudur. Bu bağlamda filmdeki olaylar, deliliğin nasıl bir iktidar teknolojisi olarak işlediğini ve bireyleri nasıl kategorize edip dışladığını göstermektedir.

Özellikle Arthur'un psikiyatristle yaptığı görüşme, modern tıbbın bireyi bir "vaka"ya indirmediği, öznelliği yok saydığı ve deliliği normatif bir uyum mekanizması olarak ele aldığı süreci görünür kılmaktadır. Psikiyatristin mekanik, ilgisiz yaklaşımı, tıbbileştirilmiş söylemin bireyi kendi öznelliğinden soyutlayarak onu kontrol edilebilir bir nesneye dönüştürdüğünün bir göstergesidir.

Otobüs sahnesinde Arthur'un kahkaha krizi, deliliğin nasıl toplumsal normlardan sapma olarak kurgulandığını, norm dışı her davranışın tehlikeli ve dışlanması gereken bir unsur haline getirildiğini göstermektedir. Bu dışlama, yalnızca bireyi izole etmekle kalmaz; aynı zamanda normalliğin yeniden üretimini ve toplumsal düzenin istikrarını sağlar. Bu bağlamda delilik, bir "dışlama pratiği" olarak toplumsal sınırların tesis edilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır.

İş yerinde maruz kalınan zorbalık ve alay, disiplinci iktidarın işleyişini sergiler. Burada Arthur yalnızca psikolojik olarak değil, aynı zamanda beden politikaları ve disiplinler pratiklerle kontrol altına alınmaya çalışılır. Delilik, bu anlamda bireyin toplumsal hiyerarşide konumlandırılmasında ve marjinalleştirilmesinde bir araçtır.

Penny'nin geçmişine dair ortaya çıkan bilgiler, Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkisinin nasıl bir hakikat rejimi oluşturduğunu somutlar. Penny'ye konulan delilik teşhisi, onu toplumsal sistemin dışına itmiş ve Arthur'un öznelliği ile hakikat algısını da biçimlendirmiştir. Bu bağlamda bilgi, sadece "gerçeği söylemek" değil, öznellik biçimlerini kuran bir iktidar tekniğidir.

Arthur'un yalnızlaşması ve Joker kimliğine geçişi ise, deliliğin bir çöküş değil, aynı zamanda bir öznellik biçimi olarak kurulduğunu, iktidarın dayattığı öznellik biçimlerine karşı bir direniş ve karşı-özneleşme süreci olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu, Foucault'nun iktidar ve direniş ilişkileri çerçevesinde öznellik üretimine dair analizleriyle doğrudan örtüşmektedir. Joker filmindeki delilik temsili, Foucault'nun

delilik, iktidar, söylem ve bilgi kavramları temelinde, modern toplumun dışlama pratiklerinin nasıl işlediğini anlamak için güçlü bir çözümleme alanı sunmaktadır. Filmde delilik, yalnızca bireysel bir durum değil, normalliğin üretildiği ve dışlamanın meşrulaştırıldığı söylemsel bir araç olarak konumlandırılmaktadır.

4.2. Disiplin ve Gözetim: Panoptikon ve Özneleşme

Bu tablo, Michel Foucault'nun disiplin ve gözetim kavramlarını *Joker* filmindeki olaylar bağlamında incelemekte ve Panoptikon metaforu çerçevesinde filmin belirli sahnelerini değerlendirmektedir. Foucault'nun teorik çerçevesi, modern toplumlarda disiplinci iktidarın bireyleri nasıl şekillendirdiğini ve gözetim mekanizmalarının öznellik üzerindeki etkilerini anlamamıza olanak tanımaktadır.

Tablo 2. Disiplin ve Gözetim: Panoptikon ve Özneleşmenin Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesiyle Analizi

Olaylar ve Karakterler	Sekanslar	Teorik Çerçeve (Foucault)	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Arthur'un psikiyatristle yaptığı görüşmelerin sistematik doğası	Devlet destekli psikiyatristin Arthur'la yaptığı rutin ve yüzeysel görüşmeler	Gözetim ve Özdenetim	Psikiyatristin mekanik yaklaşımı, bireyin normlara uyum sağlamasını hedefler. Arthur'un insani ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, modern gözetim mekanizmalarının bireyleri öznelleştirme biçimidir.
Arthur'un toplum tarafından izlenme ve yargılanma hissi	Arthur'un halka açık alanlarda (örneğin otobüs veya iş yerinde) toplumun bakışlarıyla karşılaşması	Panoptikon: Toplumsal Gözetim	Panoptikon, bireylerin izlenme ve yargılanma hissiyle kendilerini kontrol etmelerine yol açar. Arthur'un davranışları, toplumsal normlara uygunluk baskısını yansıtır.
Murray Franklin şovunda Arthur'un kendisini sergilemesi	Arthur'un canlı yayında Murray Franklin'e karşı itirafları ve topluma yüzleşmesi	Disiplinci İktidar ve Özneleşme	Gözetim, bireylerin kimliklerini şekillendirir. Arthur, Joker kimliğiyle kendini topluma karşı bir özne olarak yeniden kurular.
Arthur'un annesine uyguladığı disiplinci kontrol	Arthur'un annesini suçladığı ve geçmişle hesaplaştığı sahne.	Disiplin ve Güç İlişkisi	Disiplin, bireyler arası güç ilişkilerinde de işler. Arthur'un annesine yönelik eylemleri, özneleşme ve geçmişle hesaplaşmanın bir sonucudur.
Arthur'un yüz boyasıyla toplumun karşısına çıkması	Arthur'un Joker kimliğiyle toplumun karşısına çıktığı sahneler.	Özdenetimden Direniş: Disiplinin Tersyüz Edilmesi	Disiplin, bireyleri kontrol ederken direnişi de teşvik edebilir. Arthur'un Joker kimliği, toplumsal normlara bir başkaldırıdır.

Tablo 2, Michel Foucault'nun disiplin, gözetim, Panoptikon ve özneleşme kavramları doğrultusunda *Joker* filmindeki olayları çözümleyerek, modern toplumlarda disiplinci iktidarın bireyler üzerindeki biçimlendirici etkilerini açığa çıkarmaktadır. Foucault'nun disiplin analizine göre, iktidar yalnızca yasak koyan ve cezalandıran bir güç değil; aynı zamanda bireyleri üreten, onları normatif bir çerçevede özneler haline getiren bir düzenleyici tekniktir. Bu bağlamda filmdeki olaylar, disiplinci iktidarın bireyleri nasıl şekillendirdiğini ve gözetim pratiklerinin bireylerin öznellik biçimlerini nasıl kurduğunu göstermektedir.

Arthur'un psikiyatristle yaptığı görüşmeler, tıbbi söylemin bir uzantısı olarak, bireyin bir nesneye indirgenmesini ve özneleşme sürecinin bu nesneleştirme üzerinden kurulmasını temsil eder. Bu sistematik ve mekanik görüşmeler, bireyi sürekli denetim altında tutmayı amaçlar; burada özdenetim, bireyin kendini iktidarın bakışı altında kurduğu bir içsel disiplin mekanizmasına dönüşür.

Otobüs sahnesinde Arthur'un izlenme ve yargılanma hissi, Jeremy Bentham'ın Panoptikon modelini çağırır. Panoptikon, bireyin sürekli izlenip izlenmediğini bilmeden, her an gözetim altında olduğunu varsayarak kendini denetlemesi esasına dayanır. Arthur'un toplumsal mekânlarda yaşadığı bu "görülme" ve "yargılanma" hali, toplumsal normların birey üzerindeki içselleştirilmiş disiplin işleyişini açıkça ortaya koyar. Bu durum, gözetimin yalnızca kurumsal yapılarla sınırlı olmadığını, toplumun geneline yayılan bir izleme ve özdenetim düzeni oluşturduğunu gösterir.

Murray Franklin şovundaki sahne, bireyin disiplinler iktidarın dayattığı kimliklerle yüzleştiği ve bu yüzleşme aracılığıyla öznelliğini yeniden kurguladığı bir momenttir. Arthur'un Joker kimliğiyle sahneye çıkışı, iktidarın biçimlendirdiği öznenin aynı zamanda direniş potansiyelini de taşıdığını gösterir. Foucault'nun belirttiği gibi, iktidarın olduğu her yerde direniş de vardır; dolayısıyla Arthur'un dönüşümü, yalnızca bir isyan değil, aynı zamanda özneleşme biçimlerinin tersyüz edilmesidir.

Arthur'un annesine karşı geliştirdiği disiplinler tavrı ise disiplinli iktidarın yalnızca kurumsal yapılarda değil, bireyler arası mikro-iktidar ilişkilerinde de işlediğini gösterir. Bu sahne, özneleşmenin aynı zamanda bir başkasını disipline etme, onu özneleştirme ve geçmişle hesaplaşma biçimi olduğunu açığa çıkarır.

Arthur'un Joker kimliğiyle yüzünü boyayarak toplumsal sahneye çıkışı, disiplinli iktidarın üretken doğasına karşı geliştirilen bir direniş pratiği olarak okunabilir. Bu kimlik, bireyin özenetim yoluyla iktidar ilişkilerine dâhil edilmesini tersyüz eder ve normların kendisini sorgulayan bir karşı-söylem üretir. Joker kimliği, Foucault'nun iktidar ve direniş teorisinin öngördüğü gibi, öznenin iktidar ilişkileri içinde ama onlara karşı konumlandığı bir karşı-özneleşme biçimidir. Joker filminde disiplinin yalnızca baskıcı değil, üretken bir iktidar mekanizması olarak işleyişini ve bireylerin özneleşme süreçlerinin bu mekanizma üzerinden nasıl kurulduğunu göstermektedir. Gözetim ve disiplin, bireylerin davranışlarını denetlemekten öte, kimliklerini ve arzularını şekillendiren bir bilgi-iktidar rejimi olarak işlev görmektedir.

4.3. Biyopolitika ve Beden Üzerindeki İktidar

Tablo 3. Biyopolitika ve Beden Üzerindeki İktidarın Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesiyle Analizi

Olaylar ve Karakterler	Sekanslar	Teorik Çerçeve (Foucault)	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Arthur'un sağlık hizmetlerine erişiminin kesilmesi	Psikiyatristin Arthur'a "destek programlarının sona erdiğini" söylemesi.	Biyopolitik İktidar: Sağlık Üzerinden Nüfus Yönetimi	Biyopolitika, yaşamın yönetimi üzerinden iktidarın işleme anlamına gelir. Arthur'un sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılması, nüfusu düzenleme ve marjinal bireyleri sistem dışına itme stratejisidir.
Arthur'un ilaçlarını almayı bırakması	Arthur'un psikiyatristten ilaç talebinde bulunması ancak destek alamaması.	Bedenin Disiplini ve Tıbbi Söylem	Modern tıbbi söylem, bireyleri tedavi adı altında denetim altına alır. Arthur'un ilaçsız kalması, disiplinler mekanizmalardan kopuşunu hızlandırır ve denetimsiz bir öznellik alanı açar.
Toplumdaki yoksulluk ve eşitsizlik vurgusu	Şehirdeki sosyal adaletsizliğin medya ve haberlerde tartışıldığı sahneler.	Biyopolitika ve Ekonomi-Politika: Nüfusun Yönetimi	Yoksulluk ve eşitsizlik, biyopolitik stratejilerin ekonomik alanla birleşerek, nüfusun belirli kesimlerini dışlama ve marjinalleştirme biçiminde işleme sağlar. Bu, nüfus yönetiminin ekonomik boyutunu açığa çıkarır.
Arthur'un annesine uygulanan tıbbi müdahale	Penny'nin geçmişte akıl hastanesinde kaldığının ortaya çıkması.	Tıbbi Söylem, Bedenin Disiplini, Normleştirme	Norm dışı bireylerin "tedavi" adı altında toplumsal düzene uydurulması, tıbbi söylemin bir normalleştirme pratiği olarak işlediğini gösterir. Penny'nin geçmişi, biyopolitik dışlamanın bir başka biçimini temsil eder.
Arthur'un kendini Joker kimliğiyle yeniden inşa etmesi	Arthur'un Joker kimliğiyle sahneye çıkması ve kendisini toplumun karşısında konumlandırması.	Biyopolitik Direniş, Karşı-Özneleşme (Counter-Subjectivation)	Joker kimliği, biyopolitik ve disiplinler iktidar tekniklerine karşı bir direniş biçimi olarak öne çıkar. Bu kimlik, özneleşme süreçlerinde normatif çerçevelerin tersyüz edilmesini ve iktidar ilişkilerine karşı bir karşı-özne üretimini temsil eder.

Tablo 3, Tablo 3, Michel Foucault'nun biyopolitika kavramını Joker filmindeki olaylar bağlamında inceleyerek, bireylerin biyolojik yaşamlarının nasıl yönetildiğini ve bu yönetimin toplumsal düzenin yeniden üretimindeki işlevini analiz etmektedir. Foucault'ya göre biyopolitika, yaşamın iktidar tarafından yönetilebilir bir alan haline getirilmesiyle birlikte, bireylerin bedenlerini disipline etmekte ve nüfusu yöneterek toplumu ekonomik, politik ve sosyal işleyişe uygun hale getirmektedir.

Arthur'un sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılması, biyopolitikanın neoliberal ekonomiyle kesişimindeki işleyişini açığa çıkarmaktadır. Sağlık sistemindeki kesintiler, bireyleri yalnızca hizmetten yoksun bırakmakla kalmamakta, aynı zamanda onları toplumsal denetim ve destek mekanizmalarının dışına iterek marjinalleştirmektedir. Bu durum, biyopolitik iktidarın bir başarısızlığını değil, nüfusu ekonomik rasyonaliteye göre yönetme stratejisinin bilinçli bir sonucunu temsil etmektedir.

Arthur'un ilaç kullanımının kesintiye uğraması, modern tıbbi söylemin beden üzerinde kurduğu disiplinler kontrolün bir parçasını oluşturmaktadır. Tıbbi tedavi ve ilaç kullanımı, bireylerin bedenlerini yönetilebilir ve öngörülebilir kılmayı amaçlamakta; Arthur'un ilaçsız kalması ise bu disiplinler denetimin çözülmesine değil, marjinalleşme sürecinin derinleşmesine yol açmaktadır. Bu durum, Foucault'nun bedeninin disiplini ve biyopolitikanın kesişiminde, kontrolün yalnızca içerme değil, dışlama yoluyla da işlediğini göstermektedir.

Filmin genelinde yansıtılan şehir manzaraları, yoksulluk ve sosyal adaletsizlik temaları, biyopolitikanın nüfus yönetimi biçimi olarak nasıl işlediğini ortaya koymaktadır. Bu yönetim biçimi, yalnızca ekonomik eşitsizliği üretmekle kalmamakta, aynı zamanda belirli toplumsal grupları “yönetilmesi gereken nüfuslar” olarak tanımlayarak, iktidarın ekonomi-politik stratejisinin bir parçasını oluşturmaktadır.

Arthur'un Joker kimliğiyle sahneye çıkışı, Foucault'nun iktidar ve direniş ilişkileri çerçevesinde bir karşı-özneleşme biçimi olarak okunmaktadır. Foucault'ya göre iktidarın olduğu her yerde direniş de bulunmakta, fakat bu direniş, iktidarın dışından değil, tam da onun kurduğu öznellik biçimleri içerisinde doğmaktadır. Joker kimliği, bu açıdan biyopolitik düzenin dayattığı normatif öznellik biçimlerine karşı bir tersyüz etme pratiği olarak işlev görmektedir. Ancak Foucault'nun uyarısıyla, bu karşı-iktidarın kendi normlarını ve düzenini yeniden üretme potansiyelini de her zaman taşıdığı belirtilmektedir. Filmde biyopolitikanın bedenler ve nüfus üzerindeki işleyişi, Foucault'nun yaşamın yönetimi üzerine geliştirdiği analizlerle örtüşmektedir. Joker'in dönüşümü ise, bu iktidar ilişkilerinin içinden yükselen bir direniş biçimi olarak, modern biyopolitik düzenin eleştirisini sunmaktadır.

4.4. Söylem ve Dilin Gerçeklik İnşasındaki Rolü

Tablo 4. Söylem ve Dilin Gerçeklik İnşasındaki Rolünün Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesiyle Analizi

Olaylar ve Karakterler	Sekanslar	Teorik Çerçeve (Foucault)	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Arthur'un toplumdaki marjinal konumu	İş arkadaşlarının Arthur'u "garip" olarak etiketlemesi ve dışlaması	Söylem, Kategorileştirme, Hakikat Rejimi	Söylem, bireyleri belirli kategorilere ayırmakta ve bu kategoriler üzerinden normalliği ve sapkınlığı tanımlamaktadır. Arthur'un "anormal" olarak etiketlenmesi, dışlanmayı meşrulaştırmakta ve normları pekiştirmektedir.
Murray Franklin'in Arthur'u alaya alması	Murray'nin canlı yayında Arthur'un stand-up performansını alay konusu yapması.	Hegemonik Söylem, Medya Gücü, Görünürlük ve Yargılama	Medya, hegemonik söylemin taşıyıcısı olarak, bireyleri görünür kılarken aynı zamanda yargılamaktadır. Murray'nin alaycı söylemi, Arthur'un toplumdaki alt konumunu yeniden üretmekte ve bu konumlanmayı görünür kılarak pekiştirmektedir.
Penny'nin Thomas Wayne ile ilgili söylemleri	Penny'nin Thomas Wayne ile ilgili iddiaları ve Arthur'a gerçeklik sunması.	Söylemin Gerçekliği İnşası, Bilgi-Iktidar İlişkisi	Söylem, yalnızca bir iletişim biçimi değil, aynı zamanda gerçekliği kuran bir pratiktir. Penny'nin geçmişe dair söylemi, Arthur'un kimlik sorgulamasını tetiklemekte ve hakikat algısının inşasında etkili olmaktadır.
Arthur'un Joker kimliğiyle yaptığı itiraf	Arthur'un Murray Franklin şovunda topluma kendi yaşadığı adaletsizlikleri anlatması	Karşı-Söylem, Direniş ve Özneleşme	Söylem, yalnızca iktidarın değil, aynı zamanda direnişin de aracıdır. Arthur'un Joker kimliğiyle yaptığı itiraf, egemen normlara karşı bir karşı-söylem üretmekte ve özneleşme biçimlerinin tersyüz edilmesine olanak sağlamaktadır.
Arthur'un kahrkaha krizlerine verilen tepkiler	Toplumun Arthur'un istemsiz kahrkaha krizlerine olumsuz ve dışlayıcı tepkiler vermesi	Tıbbi Söylem, Damgalama, Normalizasyon	Tıbbi söylem, bireyleri "sağlıklı" ve "hastalıklı" olarak sınıflandırmakta ve bu sınıflandırma aracılığıyla damgalama süreci işlemektedir. Arthur'un kahrkaha krizleri, bu söylemin birey üzerindeki dışlayıcı işlevini görünür kılmaktadır.

Bu tablo, Michel Foucault'nun söylem ve güç ilişkileri teorisini Joker filmindeki olaylar üzerinden inceleyerek, söylemin toplumsal düzenin inşasındaki ve bireylerin öznelliğini şekillendirmedeki rolünü analiz etmektedir. Foucault'ya göre söylem, yalnızca iletişim biçimi değil, aynı zamanda gerçekliği kuran, normları belirleyen ve özneleri biçimlendiren bir bilgi-iktidar mekanizmasıdır. Bu çerçevede söylemin sınıflandırıcı, dışlayıcı ve dönüştürücü gücü, filmdeki çeşitli sahnelerle ilişkilendirilerek ele alınmaktadır.

Arthur'un iş arkadaşları tarafından "garip" olarak etiketlenmesi, dilin bireyleri kategorilere ayırarak toplumsal normların yeniden üretimini nasıl sağladığını göstermektedir. Bu söylemsel pratik, normallik ile sapkınlık arasındaki sınırları çizirken dışlamayı da meşrulaştırmaktadır. Arthur'un toplumdaki marjinal konumu, bu dışlayıcı söylemin sonucunda kurulmaktadır. Burada söylem, hem bireyin kimliğini hem de onun toplum içindeki konumunu belirleyen bir güç ilişkisi işlevi görmektedir.

Murray Franklin'in canlı yayında Arthur'u alaya alması, medya söyleminin bireyler üzerindeki hegemonik etkisini ortaya koymaktadır. Medya, Foucault'nun analizinde bir bilgi-iktidar alanı olarak, görünürlüğü ve yargılamayı organize eden bir pratik alanıdır. Murray'nin alaycı söylemi, Arthur'u alt bir toplumsal pozisyona yerleştirirken, izleyiciler nezdinde bu pozisyonu meşrulaştırmakta ve yeniden

üretmektedir. Bu, söylemin hegemonik işlevine ve bireylerin toplum içindeki yerinin söylemsel olarak inşa edilmesine dair güçlü bir örnek teşkil etmektedir.

Penny'nin Thomas Wayne hakkında dile getirdiği söylemler ise, Foucault'nun "hakikat rejimi" ve "söylemin gerçekliği inşa eden gücü" anlayışıyla örtüşmektedir. Söylemler, bireylerin algıladığı gerçekliği biçimlendirmekte ve onların kimlik inşası süreçlerini yönlendirmektedir. Penny'nin geçmişe dair anlatısı, Arthur'un özneleşme sürecini doğrudan etkilemekte ve onun kimlik sorgulamasını tetiklemektedir. Bu durum, söylemin bireysel kimlikler üzerinde dönüştürücü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Arthur'un Joker kimliğiyle gerçekleştirdiği itiraf ise, söylemin yalnızca kontrol eden ve düzenleyen bir araç olmadığını, aynı zamanda direnişi mümkün kılan bir alan sunduğunu göstermektedir. Bu sahne, egemen normlara ve söylemlere karşı bir karşı-söylemin üretildiği, öznelğin yeniden kurulduğu bir direniş anını temsil etmektedir. Foucault'nun direniş anlayışına uygun biçimde, bu karşı-söylem, iktidarın dışından değil, tam da onun kurduğu öznellik biçimleri içerisinde yükselmektedir.

Arthur'un kahkaha krizleri ve bu krizlere toplum tarafından verilen olumsuz tepkiler, modern tıbbın söylemsel gücünü ve bireylerin nasıl sınıflandırıldığını gözler önüne sermektedir. Tıbbi söylem, bireyleri "sağlıklı" ve "hastalıklı" olarak kategorize ederek toplumsal dışlanmayı meşrulaştırmakta ve damgalama süreçlerini desteklemektedir. Arthur'un kahkaha krizleri, bu söylemin dışlayıcı ve damgalayıcı etkisini dramatik bir biçimde açığa çıkarmaktadır.

Foucault'nun söylem teorisi, Joker filmindeki olayların toplumsal bağlamda nasıl anlamlandırıldığını ve bireylerin öznellik süreçlerinin nasıl kurulduğunu çözümlemek için güçlü bir teorik çerçeve sunmaktadır. Söylem, bireyleri sınıflandırma, kontrol etme ve dışlama süreçlerinde işlev görmekle kalmamakta; aynı zamanda direnişi ve toplumsal yapının yeniden inşasını mümkün kılan bir alan da yaratmaktadır. Bu analiz, modern toplumlarda söylemin bireyler üzerindeki etkisini, kimlik inşası süreçlerindeki belirleyici rolünü ve toplumsal düzenin sürdürülebilirliğine katkısını daha iyi anlamamıza olanak sağlamaktadır.

4.5 İktidarın Doğası – Baskıcı mı Üretken mi?

Tablo 5. Söylem ve Dilin Gerçeklik İnşasındaki Rolünün Michel Foucault'nun Teorik Çerçevesiyle Analizi

Olaylar ve Karakterler	Sekanslar	Teorik Çerçeve (Foucault)	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Arthur'un ilaç kullanmaya zorlanması	Psikiyatristin Arthur'a ilaçlarını düzenli kullanmasını hatırlatması.	Disipliner İktidar, Bedenin Disiplini, Normleştirme	Disipliner iktidar, bireylerin bedenlerini kontrol ederek normatif düzeni sağlamaktadır. İlaç kullanımı, bireylerin öngörülebilir ve yönetilebilir kılınmasının bir aracı olarak işlev görmektedir. Arthur'un bağımlılığı, iktidarın birey üzerindeki disiplinsel etkisini yansıtmaktadır.
Arthur'un iş yerinde davranışlarına yönelik denetim	İş yerindeki arkadaşlarının Arthur'un davranışlarını "uygunsuz" olarak değerlendirmesi.	Disiplinci Güç, Gözetim ve Norm Üretimi	Disiplinci iktidar, bireylerin davranışlarını sürekli denetim altında tutmakta ve normlara uyum sürecini zorunlu kılmaktadır. Arthur'un farklı davranışları, iş ortamında gözetim ve dışlama yoluyla kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır.
Murray Franklin şovunda Arthur'un itirafı	Arthur'un canlı yayında toplumla yüzleşmesi.	Üretken İktidar, Özneleşme ve Direniş	İktidar yalnızca baskı uygulamakla kalmamakta, aynı zamanda bireylere öznellik biçimleri sunmakta ve direnişi mümkün kılmaktadır. Arthur'un Joker kimliğiyle yaptığı itiraf, üretken iktidarın direnişi de kapsayan doğasına işaret etmektedir.
Arthur'un annesine yönelik hesaplaşması	Arthur'un annesine geçmişle ilgili suçlamalarda bulunması.	Mikro-İktidar, Aile İçi Güç İlişkileri	Foucault'ya göre iktidar yalnızca makro düzeyde değil, mikro düzeyde, gündelik ilişkilerde de işlemektedir. Aile, iktidar ilişkilerinin üretildiği ve yeniden üretildiği alanlardan biridir. Arthur'un annesiyle hesaplaşması, bu mikro-iktidarın bir tezahürüdür.
Arthur'un Joker kimliğini benimsemesi	Arthur'un Joker kimliğiyle sahneye çıkması ve toplumla yüzleşmesi.	Disiplinin Tersyüz Edilmesi, Karşı-Özneleşme	Disiplinci iktidar, bireylerin özdenetim gelişmesini sağlarken, aynı zamanda direnişin ve yeni öznellik biçimlerinin ortaya çıkması için zemin hazırlamaktadır. Joker kimliği, bu tersyüz etmenin ve yeni bir öznellik biçimi kurmanın somut bir örneğini sunmaktadır.

Tablo 5, Michel Foucault'nun iktidarın doğasına ilişkin teorilerini Joker filmindeki olaylar bağlamında analiz etmekte ve modern iktidarın bireyleri hem disipline etme hem de dönüştürme işlevlerini açıklamaktadır. Bu bağlamda Foucault'nun disiplinci iktidar ve üretken iktidar kavramları, filmdeki olaylar ve karakterlerin eylemleriyle ilişkilendirilerek, modern toplumlarda iktidarın işleyiş biçimleri tartışılmaktadır.

Arthur'un ilaç kullanmaya zorlanması, bireylerin biyolojik yaşamlarının disiplin altına alınarak normatif düzenin bir parçası haline getirildiğini göstermektedir. Foucault'ya göre disiplinci iktidar, yalnızca baskı ve zorlama yoluyla değil, bireylerin bedenlerini, davranışlarını ve arzularını düzenleyerek onları yönetilebilir ve kontrol edilebilir kılmakta; böylece bireyler kendi üzerlerinde iktidarın taşıyıcısı haline gelmektedir. Arthur'un ilaçlara bağımlı hale getirilmesi, modern tıbbın ve biyopolitik düzenin birey üzerindeki denetim mekanizmalarını somut bir biçimde yansıtmaktadır.

Murray Franklin şovundaki yüzleşme sahnesi ise, iktidarın üretken doğasını gözler önüne sermektedir. Foucault, iktidarın yalnızca yasaklayan ve sınırlayan bir yapı olmadığını, aynı zamanda öznellik biçimlerini üreten ve direnişi mümkün kılan bir dinamik olarak işlediğini belirtmektedir. Arthur'un Joker kimliğiyle gerçekleştirdiği itiraf, egemen söylemlere karşı bir karşı duruş ve aynı zamanda bireysel kimliğin yeniden inşası olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, Foucault'nun iktidarın üretkenliği ve direnişi için biçimde barındırdığına dair vurgusuyla örtüşmektedir.

Arthur'un annesiyle yaşadığı hesaplaşma, iktidarın yalnızca makro düzeydeki kurumsal yapılarda değil, mikro düzeyde bireyler arası ilişkilerde de nasıl işlediğini göstermektedir. Foucault'nun mikro-iktidar anlayışına göre, aile gibi gündelik yaşam pratikleri içinde iktidar sürekli olarak yeniden üretilmekte ve bireylerin kimlik oluşumları bu güç ilişkileri içinde şekillenmektedir. Arthur'un annesiyle hesaplaşması, bu mikro düzeydeki iktidar ilişkilerinin bireysel öznellik üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Arthur'un Joker kimliğini benimsemesi, disiplinci iktidarın bireyler üzerinde kurduğu düzenleyici çerçevenin sınırlarının aşılabileceğini göstermektedir. Foucault'ya göre disiplinci iktidar, bireyleri normatif düzenle uyumlu hale getirmeye çalışmakla birlikte, aynı zamanda bu normlara karşı bir kimlik ve direniş geliştirme potansiyelini de içinde taşımaktadır. Joker kimliği, bu tersine çevirme sürecinin, yani iktidarın öznellik üretme biçimlerinin sorgulanarak yeniden kurulmasının çarpıcı bir örneğini sunmaktadır. Foucault'nun iktidar anlayışı, Joker filmindeki olaylar üzerinden modern toplumlarda iktidarın yalnızca bireyleri bastıran bir mekanizma olmadığını, aynı zamanda onları üreten, dönüştüren ve öznellik biçimleri inşa eden bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu analiz, disiplinci iktidarın bireyleri kontrol altına alma stratejileri ile bireylerin bu stratejilere karşı geliştirdikleri direniş biçimleri arasındaki diyalektik ilişkiyi anlamak için güçlü bir teorik perspektif sunmaktadır.

5. Sonuç

Bu çalışma, Michel Foucault'nun güç, disiplin, biyopolitika ve söylem kavramlarını esas alarak modern toplumlarda bireyler üzerindeki iktidar mekanizmalarını analiz etmektedir. Foucault'nun teorik çerçevesi, bireylerin normlara uygun hale getirilmesi, biyolojik yaşamın düzenlenmesi ve söylem aracılığıyla gerçekliğin inşa edilmesi gibi süreçleri anlamak için güçlü bir analitik araç sunmaktadır. Joker filmi, bu mekanizmaların birey üzerindeki etkilerini ve aynı zamanda bu etkilerle birlikte ortaya çıkan direniş potansiyelini görselleştiren bir anlatı olarak ele alınmıştır.

Foucault'nun disiplinci iktidar anlayışı, bireylerin sürekli gözetim ve normatif kontrol altında tutulmasını betimlemektedir (Foucault, 2023). Filmde Arthur Fleck'in iş yerinde zorbalığa uğraması ve toplum tarafından dışlanması, modern toplumlarda bireylerin normlara uyum sağlamaya zorlanmasını ve toplumsal düzenin bu şekilde devam ettirilmesini açıkça göstermektedir. Disiplinci iktidar yalnızca bireylerin davranışlarını kontrol altına almakla kalmaz; aynı zamanda onların öznellik biçimlerini üretir. Bu bağlamda Arthur'un "uygunsuz" davranışlarının iş arkadaşları tarafından yargılanması, disiplinler mekanizmaların bireyler arası düzeyde işleyişine somut bir örnek teşkil etmektedir.

Biyopolitika, bireylerin biyolojik yaşamlarının düzenlenmesi ve bu yaşamların iktidar mekanizmalarına tabi kılınması sürecini ifade etmektedir (Foucault, 2016). Filmde Arthur'un sosyal hizmetlerden aldığı desteğin kesilmesi ve ilaç kullanımının sona ermesi, biyopolitik düzenlemelerin aksadığı durumlarda bireyin nasıl marjinalleştiğini göstermektedir. Ancak bu durum, biyopolitik kontrolün bir başarısızlığı değil,

marjinalleşmenin modern iktidar mekanizmalarının işleyişine içkin bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Arthur'un sağlık hizmetlerinden yoksun bırakılması, modern toplumlarda bireylerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal yaşamlarının da disipline edildiği bir iktidar pratiğini temsil etmektedir.

Foucault'nun söylem teorisi, dilin bireyleri kategorize etme, kimliklerini biçimlendirme ve toplumsal düzeni meşrulaştırma gücünü vurgulamaktadır. Söylem, yalnızca gerçekliği ifade etmez; onu üretir, yeniden kurar ve meşru kılar (Deleuze & Atmaca, 2024). Filmde Arthur'un toplum tarafından "deli" ve "anormal" olarak etiketlenmesi, söylemin dışlama ve normatif sınırların korunmasında nasıl işlev gördüğünü göstermektedir. Murray Franklin'in programında Arthur'un alay konusu edilmesi ise medya söyleminin bireyler üzerindeki hegemonik etkisini ve toplumsal hiyerarşileri yeniden üretme gücünü sergilemektedir.

Foucault'nun mikro-iktidar anlayışı, iktidarın yalnızca makro yapılarla sınırlı kalmayıp gündelik yaşam ilişkilerinde de işlediğini öne sürmektedir (Foucault, 2016). Filmde Arthur'un annesi Penny ile ilişkisi, aile içi iktidar ilişkilerinin bireylerin psikolojik durumları ve kimlik inşaları üzerindeki etkisini görünür kılmaktadır. Arthur'un annesiyle yüzleşmesi, bu mikro düzeydeki iktidar biçimlerinin bireylerin öznellik süreçlerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Gotham şehrinin baskıcı atmosferi ve toplumsal eşitsizlik temsili, Foucault'nun gözetim toplumu kavramıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Filmdeki toplumsal düzen, bireylerin yalnızca davranışlarını değil, aynı zamanda düşüncelerini ve duygularını kontrol altına almaya yönelik bir denetim mekanizması olarak sunulmaktadır. Arthur'un toplumdaki dışlanması, bu gözetim mekanizmalarının bireyler üzerindeki etkisini dramatize etmekte; bireylerin özdenetim yoluyla iktidar yapılarına içkin olarak nasıl disipline edildiğini göstermektedir. Gotham, bu bağlamda yalnızca bedenlerin değil, zihinlerin ve arzuların da kontrol altında tutulduğu bir mekân olarak kurgulanmaktadır.

Bu çözümleme göstermektedir ki, Foucault'nun disiplin, biyopolitika ve söylem kavramları, bireylerin toplumsal normlara nasıl uyarlandığını, bu süreçte nasıl dışlandığını ve aynı zamanda direniş potansiyelinin nasıl üretildiğini anlamak için güçlü bir teorik perspektif sunmaktadır. Joker filmi, bu kavramların sinematografik bir anlatımla yeniden yorumlanmasını sağlayarak, modern iktidar mekanizmalarının bireyler üzerindeki etkilerini sorgulayan bir eleştirel alan açmaktadır.

Sinema, toplumsal yapıların ve iktidar ilişkilerinin eleştirel biçimde analiz edilmesi için önemli bir araç oluşturmaktadır. Joker filmi bu anlamda, bireylerin iktidar mekanizmalarına karşı geliştirdikleri direniş pratiklerini ve toplumsal düzenin bireyler üzerindeki etkilerini değerlendiren bir metin olarak okunabilir. Bu bağlamda film, hem modern toplumların iktidar yapıları üzerine bir eleştiri, hem de bu yapıların öznellik biçimleri üzerindeki dönüştürücü etkisinin çarpıcı bir yansımasıdır.

6. Extended Abstract

This study analyzes Todd Phillips's *Joker*, starring Joaquin Phoenix, through the theoretical lens of Michel Foucault, focusing on themes of social decay, marginalization, and individual psychological collapse. The research aims to examine how Arthur Fleck's experiences of trauma, exclusion, and psychological transformation are shaped by the mechanisms of power, discipline, biopolitics, and discourse as conceptualized by Foucault. The film is approached as a cultural text that dramatizes modern societal control mechanisms and their profound impact on subjectivity and social identity.

Foucault's concept of disciplinary power, emphasizing normalization through surveillance, correction, and behavioral regulation, provides a critical framework for analyzing Arthur's experiences at his workplace and within broader social contexts. The analysis demonstrates how disciplinary power operates through constant surveillance, social pressure, and marginalization directed at Arthur due to his nonconformity to societal norms. Drawing on Foucault's Panopticon metaphor, the study highlights the omnipresence of disciplinary mechanisms and their role in Arthur's progressive alienation and loss of agency.

The concept of biopolitics, as formulated by Foucault, addresses the regulation of biological life to maintain social order. This study explores Arthur's interactions with state-provided social services, focusing on his inability to access adequate psychological support and the subsequent termination of his psychiatric care. These instances reflect the failure of biopolitical governance to integrate marginalized individuals, thus exacerbating social exclusion and psychological deterioration. Rather than being a

breakdown of control, this exclusion illustrates the selective functioning of biopolitics in sustaining systemic inequality.

Discourse, in Foucault's framework, is not merely a medium of communication but a mechanism through which power operates, constructing identities and legitimizing social norms. In *Joker*, Arthur is discursively positioned as "crazy" and "abnormal" by both the media and society, which serves to marginalize him and reinforce dominant power structures. The film's portrayal of the Murray Franklin talk show exemplifies how media perpetuates hegemonic discourses that shape public perception and normalize exclusion. This process of labeling and categorization reveals how discourse functions as an instrument of control within modern societies.

The research also incorporates Foucault's theories on micro-power relations and gender dynamics to examine interpersonal power within familial contexts. Arthur's relationship with his mother, Penny, exposes the internalization of control mechanisms within family structures, demonstrating how power operates beyond institutional settings. Similarly, his imagined relationship with Sophie reflects the psychological consequences of social neglect and isolation, further emphasizing the pervasive nature of power relations in everyday life.

The methodology employed in this study is based on qualitative content analysis, focusing on key scenes and sequences from the film that align with Foucault's theoretical concepts. Data collection involved multiple viewings of the film, accompanied by detailed note-taking on dialogues, interactions, and visual elements relevant to disciplinary power, biopolitics, and discourse. The descriptive analytical approach enabled a close reading of the film's narrative and aesthetic strategies in relation to power mechanisms.

The findings suggest that *Joker* vividly illustrates Foucault's conceptualization of modern power. Disciplinary power and biopolitics emerge as central forces in shaping Arthur's existence, subjecting him to normalization and marginalization, while discourse consolidates his exclusion through labeling and categorization. At the same time, the film underscores the productive aspect of power: Arthur's transformation into the Joker represents both a rejection of societal norms and the construction of a new identity. This aligns with Foucault's assertion that power is not merely repressive but also generative, facilitating resistance and enabling new forms of subjectivity.

In conclusion, *Joker* serves as a compelling cinematic articulation of Foucault's theories of power, offering critical insights into how control, normalization, and exclusion operate in modern societies. By dramatizing these dynamics, the film not only illustrates the mechanisms of social regulation but also highlights the potential for resistance and redefinition of identity. This study contributes to the application of Foucauldian theory in the analysis of visual culture, demonstrating the relevance of his concepts in examining contemporary social structures and their effects on individual subjectivity. Furthermore, it underscores cinema's capacity to engage with complex theoretical issues and provoke critical reflection on power, control, and resistance in the modern world.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Ağın, E. (2022). Michel Foucault'nun çalışmalarında panoptikon, kapatılma ve okul kurumu. *Eğitim Bilim Toplum*, 20(79), 64–82
- Akbaş, A. (2024). Dijital panoptikon: Elektronik gözetimin toplumsal yansımaları. *Sinop İlahiyat Dergisi*, 1, 51–89. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sinopid/issue/88183/1565517>
- Akın, H. (2014). *Antikçağ'dan Yeniçağ'a delilik, melankoli ve cinlenme: Avrupa'da aykırı olma halleri üzerine tarihsel bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Amerongen-Kruisselbrink, L. V. (2020). *The psychological complexity of Batman, the Joker and their relationship in the Dark Age of Comics* (Yüksek lisans tezi, University of Agder). AURA – Agder Üniversitesi
- Discourse Analyzer. (2024, Nisan 26). *Key principles of Foucault's theory in discourse analysis* [Etkileşimli makale]. Discourse Analyzer AI Toolkit. <https://discourseanalyzer.com/key-principles-of-foucalt-theory-in-discourse-analysis/>
- Arpacı, M. (2016). Foucault, biyopolitika ve biyotarih: Tarihsel çalışma alanları olarak tıp, beden ve nüfus. *ViraVerita E-Dergi*, (3), 80–97. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/viraverita/issue/22436/240083>
- Bal, S. (2023). Toplumsal sınırlar, mekân ve kapatılma: “Depo: Akıl Hastanesinde Hayat” belgesinde iktidarın iletişim biçimleri üzerine düşünmek. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 1345–1364. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/80484/1363446>
- Canpolat, S., & Ural, A. (2024). Michel Foucault'nun iktidar kavramı ile derslikteki ilişkileri çözümlenmek. *Mülkiye Dergisi*, 48(4), 1188–1210. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/issue/88682/1447120>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5. baskı). SAGE Publications.
- Çakmak, Ç. (2023). *Sosyal hayatın periferisinde bir hayat formu: Tibbileştirilmiş delilik ve kurumsal dışlama pratikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, E., & Babaoğlu, E. (2024). Michel Foucault'da iktidar–disiplin ilişkisi ve zamansallaştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1793–1814. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1524419>
- Deleuze, G. (2024). *Özneleşme: Foucault üzerine dersler* (M. Ç. Atmaca, Çev.). Otonom Yayıncılık.
- Erdem, R., Ata, A. N., & İzgüden, D. (2022). Biyo-politika kavramının sağlık ve hastalık üzerindeki yansımaları. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 7(2), 383–395. <https://doi.org/10.25279/sak.912026>
- Foucault, M. (1999). *Bilginin arkeolojisi* (V. Urhan, Çev.). Birey Yayıncılık.
- Foucault, M. (2000). *Seçme yazılar 2: Özne ve iktidar* (İ. Ergüden & O. Akınhay, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2005). *Toplumun savunmak gerekir* (Ş. Aktaş, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Foucault, M. (2013). *Deliliğin tarihi: Akal ve akıl bozukluğu* (M. A. Kılıçbay, Çev.). İmge Kitabevi Yayınları.
- Foucault, M. (2023). *İktidarın gözü* (İ. Ergüden, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Güngör, F. Ş. (2018). “Deliliğin tarihi” bağlamında toplumsal ötekiliğin inşasına dair bir değerlendirme. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 131–144.
- Gürler, G. (2017). Psikiyatrinin toplumsal etkilerine dair nitel bir araştırma: Ege Üniversitesi örneği. *Sosyoloji Dergisi*, (35), 21–44
- Koç, A. (2018). Michel Foucault'nun “Biyopolitika” Kavramının Teorik Çerçevesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Article 2.
- Langley, T., & Uslan, M. (2019). *The Joker psychology: Evil clowns and the women who love them* (Vol. 12). Union Square & Co.
- Ortaoğlu, Y. (2023). Foucault'da İktidarın Ötekileri. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (19), 184-199.
- Ortaoğlu, Y. (2023b). Heidegger Ve Foucault'da Varlık Ve İktidar Bağlamında Mekân. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, <https://doi.org/10.53844/flsf.1352150>
- Özdel, G. (2012). Foucault bağlamında iktidarın görünmezliği ve “panoptikon” ile “iktidarın gözü” göstergeleri. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2(1), 22–29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tojdac/issue/13008/156730>

- Özdemir, M. (2021). Foucault sosyolojisinde iktidarın serüveni: Pastoral iktidar, disiplinci iktidar, biyo-iktidar. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 4(1), 109–133.
- Şahin, Y. (2017). Michel Foucault'da Söylem Analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 3(6),
- Şentürk, İ., & Turan, S. (2012). Foucault'un İktidar Analizi Bağlamında Eğitim Yönetimine İlişkin Bir Değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2),
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Venieri, A. (2021). *Analysis of Arthur Fleck's profile in "Joker"*. Happy People. <https://www.happypeoplewbc.com/en/post/joker>
- West, J. (2020). *The Sign of the Joker*. <https://doi.org/10.1163/25894439-12340003>
- Yılmaz, H. (2018). *Michel Foucault'nun biyo-iktidar kavramı çerçevesinde nazî dönemi propaganda belgelerinin analizi* [masterThesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/27356>